

CZU: 37.014.6(478+498)

RECONCEPTUALIZAREA INSPECȚIEI ȘCOLARE ÎN PERSPECTIVA MODERNIZĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Mariana ȘTEFAN

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

În articol este punctată nevoia de a fi regândită inspecția școlară în contextul schimbărilor socioeducaționale din România și din Republica Moldova, sunt proiectate orientările conceptual-teoretice și metodologice de redimensionare a conținutului activității de inspecție școlară/managementul inspecției școlare în actualitate, menționându-se oportunitatea cercetării acestui domeniu de o mare importanță în evaluarea externă în vederea eficientizării educației școlare.

Cuvinte-cheie: *concept, inspecție școlară, managementul inspecției școlare, eficiență, finalități educaționale.*

RECONSTITUTION OF THE SCHOOL INSPECTION IN THE PERSPECTIVE MODERNIZATION OF EDUCATION

The article mentions the need to rethink the school inspection in the context of the socio-educational changes in Romania and Moldova, the conceptual-theoretical and methodological orientations of dimensioning the content of the school inspectorate activity/ the school inspectorate management in the current, as well as the opportunity of researching this domain of greatest importance strategy to increase the influence of school inspection on school efficiency.

Keywords: *concept, school inspection, school inspection management, efficiency, educational goals.*

Introducere

Programul de modernizare a învățământului în România, recent lansat spre discuție de președintele K.Iohannis, pune la îndoială necesitatea menținerii inspecției școlare. Primele opinii mărturisesc că specialiștii în domeniu (și nu numai) se pronunță pentru menținerea inspecției școlare, dar concepută, regândită altfel, poziție pe care o acceptăm și noi. Și în Republica Moldova sunt în căutarea unei variante de structură care s-ar preocupa de evaluarea externă a școlii mai bine decât cele existente.

Din perspectivă managerială – proprie instituțiilor sociale complexe – inspecția școlară reprezintă ansamblu de acțiuni pedagogice de evaluare și de îndrumare pedagogică a instituției școlare, acțiuni manageriale permanente, integrate în cadrul activității de conducere globală, optimă și strategică a școlii la nivel de sistem și de proces.

Evoluția inspecției școlare se desfășoară în funcție de natura și caracteristicile sistemelor de învățământ, urmând logica managementului educației, centrându-se pe:

- conceperea inspecției ca activitate generală ce acoperă problematica „instrucției publice” și evaluarea globală a educației naționale;
- perfecționarea continuă a tehnologiilor de evaluare socială, care vizează aprecierea globală a politicilor educației după rapoartele anuale elaborate la nivelul instituțiilor școlare;
- angajarea comunității locale în evaluarea operativă, optimă, a instituțiilor școlare, evaluare bazată pe respectarea integrală a standardelor pedagogice de nivel național.

Regândirea inspecției școlare devine o necesitate obiectivă în pas cu transformările sociale, economice și culturale, cu saltul de la „politica de cadre” la „politica educației”, care presupune respectarea și valorificarea integrală a două principii [1]:

- *principiul reprezentării*, care vizează promovarea în funcția de inspector școlar a cadrelor didactice care reflectă calitățile și aspirațiile esențiale ale comunității socioprofesionale respective;
- *principiul legitimității*, care marchează capacitatea de acțiune a inspectorilor școlari în termeni de responsabilitate și de autoritate științifică.

Din perspectivă managerială, inspecția școlară are calități de conducere *globală-optimă-inovatoare* a instituției școlare la nivel de sistem, calități realizabile prin acțiuni de informare-evaluare-comunicare pedagogică adecvată și angajează respectarea și valorificarea a două principii:

- *principiul priorității funcțiilor inspecției școlare* în raport cu structurile inspecției școlare;
- *principiul priorității acțiunii manageriale de evaluare* în raport cu operațiile de control, subordonate scopurilor manageriale ale acesteia (măsurare-apreciere-decizie), care vizează optimizarea activității școlii la nivel de sistem și de proces [2].

În opinia noastră, **reconsiderarea inspecției școlare** vizează în primul rând **stimularea și dezvoltarea spiritului de responsabilitate în muncă a educatorilor și elevilor, perfecționarea instrumentelor de evaluare, autoevaluarea** corectă a rezultatelor procesului instructiv-educativ, accentul căzând pe **orientare și îndrumare**, pe **sprrijin și consiliere**, pe stimularea și afirmarea inițiativei colective și individuale, pe evaluarea rezultatelor obținute de absolvenți în muncă și în viață, unde se materializează, de fapt, investiția în om făcută de școală, de societate. În acest context, sugerăm reducerea ponderii funcției de control a inspecției școlare, de a verifica permanent starea sistemului de învățământ, pe ansamblu sau la nivelul unor elemente componente, unități, discipline de învățământ, diferite activități educative și creșterea ponderii **autocontrolului, autoevaluării și autoreglării**.

Inspecția școlară va continua să sesizeze eventualele disfuncții ale sistemului, perturbațiile care apar, dar **va avea ca scop principal selecționarea dominantelor pozitive și generalizarea acestora** la scara întregului sistem, în scopul optimizării continue a procesului complex și dinamic de pregătire a tinerelor generații pentru viața activă, în concordanță cu cerințele societății de azi și de mâine. În realizarea acestor obiective un rol important au **selecționarea, formarea și perfecționarea inspectorilor școlari** ca oameni pluridimensionali, competenți și cu caracter.

În atingerea scopului propus, inspecția școlară trebuie să întrunească anumite **calități**, printre care:

- menținerea în actualitatea științifică, tehnologică, pedagogică și culturală a personalului didactic de conducere și predare;
- promovarea curajoasă a noului în domeniul formării profesionale a tuturor generațiilor de cadre didactice;
- facilitarea schimbului de idei, de opinii și mai ales de experiență între școlile de același tip, în vederea omogenizării calitative a procesului de formare civică, profesională și culturală la nivelul cerut de societatea contemporană;
- promovarea interdisciplinarității în activitatea de pregătire a tinerilor pentru viață, pentru formarea lor morală, profesională și culturală;
- schimbarea opticii personalului didactic prin creșterea ponderii factorilor de conținut, calitativi și de eficiență formativă care influențează decisiv rezultatele activității instructiv-educative.

Dinamica lumii contemporane impune adaptarea permanentă a școlii la schimbările ce au loc și, implicit, se impun schimbări în cadrul activității de inspecție școlară. De fapt, procesul este unul de reciprocitate, în sensul că școala prin „actorii” săi impune regândirea inspecției școlare, iar inspecția școlară, la rândul ei, sancționează școlile care nu țin pasul cu noul în scopul său fundamental – formarea și educarea tinerelor generații.

Deși problematica managementului inspecției școlare este secvențial abordată într-un șir de lucrări semnate de: Breaz M., Jinga I., Negreț-Dobridor I., Cristea S., Joița E., Iosifescu Ș., Cucuș C., Cojocaru V.Gh., Guțu Vl., Patrașcu D., Cara A., Baciuc S. etc. [3-9], o analiză retrospectivă denotă că cercetările în acest domeniu sunt nesemnificative în raport cu dinamica schimbărilor din sistemele educaționale la etapa contemporană și, îndeosebi, cu ale celor din România și din Republica Moldova. „Tradiționalismul” de a controla tot ce poate fi controlat, de a fixa, de a arbitra situația este specific activității inspecției școlare și adesea vine în contradicție cu tendințele schimbărilor din învățământ. Mai mult, rezultatele mult prea modeste la bacalaureat atât în România, cât și în Republica Moldova argumentează ineficiența inspecției școlare ca formă de bază a evaluării externe, pătrunderea corupției și în acest segment de activitate.

Astfel, se configurează **problema cercetării** care vizează nevoia diminuării discrepanței dintre noile orientări și tendințe socioeducaționale bazate pe valori democratice și concurență și conținutul neadecvat al activității inspecției școlare, care reclamă o resemnificarea epistemologică și praxiologică a managementului inspecției școlare. Posibilele căi de soluționare a problemei cercetării, ținându-se cont de experiența națională și internațională, noile tendințe și realități, propria cunoaștere din interior a domeniului vizat, ar fi:

- **Redefinirea inspecției școlare, a misiunii și poziției sale în sistemul socioeducațional;**
- **Regândirea managementului inspecției școlare, a funcțiilor, principiilor, metodologiei și tehnicilor, competențelor, criteriilor și indicatorilor de activitate, adecvat cerințelor socioeducaționale democratice și conceptului de asigurare a calității educației.**

Astfel, soluționarea problemei expuse va pune bazele **epistemice ale paradigmei managementului inspecției școlare din perspectiva pedagogiei competențelor, a creșterii eficienței instituțiilor de învățământ prin aplicarea acesteia**.

Legat de evoluția contemporană a inspecției școlare, modelul preconizat urmează logica managementului educației, centrat pe:

- a) conceperea inspecției generale ca activitate care acoperă problematica instrucției publice, dar și evaluarea globală a educației la nivel național;
- b) renovarea continuă a tehnologiilor de evaluare socială, care vizează aprecierea globală a politicilor educației prin rapoarte anuale ce stau la baza proiectelor strategice elaborate la nivelul unităților școlare;
- c) angajarea forțelor care reprezintă comunitatea educativă locală în evaluarea operativă, optimă, a organizațiilor școlare, evaluare bazată pe respectarea integrală a standardelor pedagogice de nivel național;
- d) deschiderea socială a procesului de recrutare a inspectorilor școlari, care să exprime un echilibru între viziunea de ansamblu și cunoașterea diversității unităților școlare, între problematica sistemului de învățământ și problematica societății.

De remarcat că **managementul inspecției școlare** vizează ansamblul de sisteme și proceduri, evaluate și îmbunătățite periodic, prin care se asigură eficiența inspecției.

Procedurile se referă la:

- a) planificarea/ proiectarea activității de inspecție școlară,
- b) desfășurarea activităților de inspecție planificate/ proiectate;
- c) evaluarea activității instituțiilor de educație și/ sau a persoanelor inspectate în funcție de tipurile de inspecție și obiectivele stabilite la nivel de IȘJ;
- d) valorificarea activității de inspecție prin acțiuni de îmbunătățire a eficienței, atât la nivelul instituțiilor de educație, cât și al activității inspectoratului școlar.

Managementul eficienței inspecției la nivelul IȘJ pune accent pe autoevaluare, ca element reglator al propriei activități, și consideră evaluarea externă realizată de ministerul de resort ca un element de adecvare a autoevaluării în raport cu situația reală.

Managementul inspecției școlare orientează structurile funcționale ale educației raportate la:

- realizarea finalităților macro- și microstructurale ale instituției de învățământ;
- eficientizarea activității instituției în ansamblul său;
- solidarizarea „actorilor sociali” interni și externi, angajați la nivelul comunității educative locale.

Astfel, inspecția școlară are rolul de a verifica sistematic cum se asigură îndeplinirea Legii Educației în domeniile analizate, cum se aplică actele normative elaborate de minister. Ea trebuie să cuprindă obiective referitoare la preocuparea cadrelor didactice de conducere și de predare pentru modernizarea și perfecționarea continuă a muncii lor, să acționeze pentru a determina un curent de opinie favorabil spiritului de inovare prin rezultate observabile și măsurabile.

Concluzii

Noile orientări și realități reclamă regândirea cadrului conceptual-metodologic de funcționare a inspecției școlare, proiectarea și implementarea unui Model managerial al inspecției școlare care să contribuie la eficiență și calitate, ceea ce presupune responsabilitate majoră și focalizare pe rezultate excelente din partea tuturor factorilor educaționali, aspecte ce tin de noile competențe ale inspecției școlare și de noua viziune de aplicare, adecvat cerințelor actuale.

Referințe:

1. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București: Grupul Editorial Litera, Litera Internațional, 2000.
2. Ibidem.
3. *Codul Educației al Republicii Moldova*. Chișinău, 2014. www.edu.gov.md.
4. JINGA, I., NEGREȚ-DOBRIDOR, I. *Inspecția școlară și design-ul instituțional*. București: Aramis, 2004.
5. COJOCARU, V.Gh. *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău: Lumina, 2004.
6. CRISTEA, S. *Managementul educației*. București: Editura Didactică și Ppedagogică, 2006.
7. MOLAN, V. *Inspecția școlară, componentă a managementului educațional*. Pitești: Paralela 45, 2008.
8. ANGHELACHE, V. *Managementul schimbării educaționale*. Iași: Institutul European, 2012.
9. DRAGOMIR, M. *Curriculum și inspecție școlară*. Cluj: IȘJ, 2000-2003.

Date despre autor:

Mariana ȘTEFAN, Bacău (România), doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

E-mail: marianafloroiustefan@gmail.com.

Prezentat la 21.05.2019